

Correspondent Peter d'Hamecourt

Onze man in Moskou

In 1989 vertrok hij naar Rusland. Hij deed verslag van de strijd in Afghanistan en Tsjetsjenië. Hij maakte het gijzelingsdrama van de theaterzaal in Moskou van dichtbij mee. Zin mocht een paar dagen meelopen met de nog altijd bevlogen correspondent Peter d'Hamecourt: "Dit werk is mijn leven."

Het correspondentschap kent zijn eenzame momenten. Zoals vanavond. Het is doodstil in het provisorisch ingerichte studiootje van Eurovision in Moskou op de twaalfde verdieping van het monsterlijk grote hotel Rossiya. Alleen het ruisen van de verwarming doorbreekt de geconcentreerde stilte. Over vier minuten gaat Peter d'Hamecourt live de uitzending in van *Ter Zake*, het nieuwsprogramma van de Vlaamse televisiezender VRT. De Russische

cameraman rommelt nog wat met het licht. D'Hamecourt zit in een vensterbank met op de achtergrond de prachtig verlichte torens van het Kremlin. Op het vel papier op zijn schoot, net buiten het zicht van de camera, staan wat losse krabbelbels die hij onderweg in de taxi heeft opgeschreven. De top Poetin-Bush in Bratislava moet geduid worden door 'onze man in Moskou'. Dan klinkt ineens zijn vertrouwde zangerige stem. "Als ik de signalen

D'Hamecourt bereidt zich voor op een 'stand-up' voor het NOS-journaal

van de top vandaag kort zou moeten typeren zou ik zeggen: Bush en Poetin bedreven vandaag de liefde als twee egeltjes. Heel, heel voorzichtig." Praten tegen een miljoenenpubliek is als praten tegen een blinde muur. Al bijna vijftien jaar werkt Peter d'Hamecourt (58) in Moskou, het doorgeefluik van vaak absurd nieuws uit een absurde samenleving. Hij was er in het heetst van de strijd in Tsjetsjenië en Afghanistan. Hij reisde de ontvoerde Arjan Erkel achterna naar Dagestan en wist als eerste dat hij vrij zou komen. Bivakkeerde nachtenlang in zijn auto tijdens het gijzelingsdrama van de theaterzaal in Moskou. En zag met eigen ogen hoe de gijzeling van een school in het Noord-Ossetische stadje Beslan veranderde in een ongekend bloedbad. Hoeveel Rusland kan een mens verdragen?

"Ik schrijf nooit mijn teksten uit", zegt hij als de sessie voorbij is. "Als je een zin mist, ga je ernaar op

zoek en dan gaat het mis. Natuurlijk moet je een mooi rond verhaal te vertellen hebben, maar een beetje zoeken naar woorden is alleen maar goed. Ik hoor mensen wel eens klagen over de presentatie van Philip Freriks omdat hij soms wat hapert. Onzin. Hij is de beste nieuwslezer die we hebben. Presenteren is wat anders dan domweg zonder haperingen een autocue voorlezen. In dat opzicht is Charles Groenhuijsen een natuurtaent. Die heeft aan vijf losse woordjes genoeg om kijkers minutenlang aan zich te binden. Een heel goed besluit om hem in 2006 naar Hilversum te halen voor de presentatie van het *Journaal*."

Peter d'Hamecourt mag dan ervaren zijn, voor een live-studiogesprek is hij nog altijd licht nerveus. In een hippe sushibar in hartje Moskou beken hij dat hij voor een live-verbinding geen hap door zijn keel krijgt. Met witte wijn en een bord sushi's vieren we zijn geslaagde optreden. Hij straalt. "Journalistiek is niet alleen een mooi vak, het is voor mij een heerlijk →

‘Rusland was destijds journalistiek gezien nog een groot onontgonnen gebied’

→ ke manier van leven. Er wordt vaak heel gewichtig gedaan over het vak van correspondent, maar in wezen doe ik niet veel anders dan wat ik deed bij de *Nieuwe Vlaardingse Courant*: vragen stellen. Journalisten weten weinig, daarom moeten ze ook alles vragen.”

Hij was al gepokt en gemazeld in het journalistieke vak voor hij in 1989 in Moskou kwam. Na de *Nieuwe Vlaardingse Courant* volgden verslaggeversfuncties bij het *Rotterdams Nieuwsblad* en de *Haagsche Courant*. Later maakte hij de overstap naar het *Algemeen Dagblad*, de krant waar hij nog altijd voor schrijft. Hij reisde naar de brandhaarden in het Midden-Oosten en later naar Latijns-Amerika waar hij correspondent zou worden voor het *AD*.

Het liep anders. Door de stormachtige ontwikkelingen na de val van het communisme in Rusland vroeg de hoofdredacteur hem zijn plannen te wijzigen. “Natuurlijk was het een enorme stap, maar ik heb niet lang gearzeld. Hier werd geschiedenis geschreven, daar wilde ik bij zijn. En vergeet niet: Rusland was toen journalistiek gezien echt nog een groot onontgonnen gebied.”

Na een drie maanden durende fulltime intensieve taalcursus Russisch, reisde hij in 1989 in zijn eentje af naar dit onmetelijke en grotendeels onbekende land. Anno 2005 leidt hij een multimediaal journalistiek bedrijf met een tiental medewerkers dat voor een keur aan opdrachtgevers werkt. Het kantoor van D’Hamecourt ligt een stukje buiten het centrum van Moskou. “Zelf reis ik het liefst met de metro in deze stad”, zegt hij als we met de auto op weg zijn naar zijn thuisbasis. We begrijpen waarom. Zelfs op de brede Moskouse verkeersaders is er geen doorkomen aan. De stad is in een kleine tien jaar veranderd in een moderne westerse metropool waar de vrije jongens de macht hebben gegrepen. Lada’s hebben plaatsgemaakt voor zwarte Mercedesen met geblindeerde ramen en de zo kenmerkende woonflats van Stalin hebben gezelschap gekregen van moderne glimmende kantoren, vijfsterrenhotels en gigantische shoppingmalls. De wet van groot, groter, grootst heeft Moskou in zijn greep.

“Revolutie kleeft aan dit land. Ook de overgang naar de vrije markt was niet minder dan een liberale shocktherapie. De eerste jaren onder Jeltsin hebben de slimme ambtenaren puissant rijk gemaakt. Telecomdiensten werden van de ene dag op de andere verhandeld tegen gigantische bedragen; ik moest in die dagen 26.000 dollar betalen voor een telefoonaansluiting. De oude ambtenaren werden harde ondernemers. Het heeft de stad veel rijkdom maar ook enorme armoede gebracht.”

Vandaag zal een relatief rustige dag worden, voorspelt D’Hamecourt als we zijn kantoor, op de vierde etage van een enorme woonkazerne, bereikt hebben. President Poetin ontmoet George Bush in Bratislava. D’Hamecourt zal waarschijnlijk vanavond in het *NOS Journaal* en voor de Vlaamse televisie worden ondervraagd over de betekenis van de top. Natuurlijk moet het *Radio 1 Journaal* van drie of vier bijdragen voorzien worden en ook moet er een verhaal komen in het *Algemeen Dagblad*. Nee, dat doet hij niet allemaal alleen, dat doet hij

met zijn team, benadrukt hij. Op zijn kleine kantoor wordt duidelijk waarom hij bij voorkeur in de ‘we’-vorm spreekt. In elke hoek van zijn werkflat staat wel een bureau voor een van zijn vaste medewerkers waaronder twee Nederlandse verslaggevers en een Engelse cameraman. De anderen zijn van Russische afkomst, waaronder zijn vrouw Zoya Rioutina die de rol heeft van chef de bureau. Zijn Russische producer en rechterhand Irina Anatsjeva (40) verbaast zich nog altijd over de energie en de ongebroken werklust van D’Hamecourt. “Hij is de motor van het team en zit nooit zonder ideeën”, zegt ze enthousiast. “Door zijn gedrevenheid is ben ik bereid ver te gaan om een verhaal rond te krijgen.” Zo daalde ze met hem acht kilometer af door krakkemikkige mijnschachten in de Oekraïne om ter plekke interviews te houden met de mijnwerkers die de pro-Russische Janoekovitsj steunden. “Als westers georiënteerde journalisten bevonden we ons in het hol van de leeuw. Ik dacht dat ik dood ging van angst in die peilloze diepte. Maar dan zie je ook ineens hoe het leven van veel

van je landgenoten eruit ziet. Ik leer door dit werk mijn eigen land erg goed kennen.” D’Hamecourt: “Ik hecht eraan mijn werk op locatie te doen. Niet uit een soort van sensatiezucht maar voor de kijkers thuis: die wil ik op de beste manier laten begrijpen hoe dit land in elkaar steekt.”

Eigenlijk houdt hij er niet van om over zijn eigen rol te spreken. “Televisie vergroot alles uit, ook mijn persoon. Die betrekkelijke roem kan met je op de loop gaan. Ik heb een grondige hekel aan verslaggevers die zichzelf tot centrum van hun verhalen maken. Ik vind dat absoluut niet functioneel, het leidt af. Daarom wil ik zelf ook zo min mogelijk in beeld zijn, misschien ben ik daar ouderwets in. Ik merk aan de reacties hoe lang tv-beelden blijven hangen: voor velen ben ik de man die met een bontmuts op in de sneeuw op het rode plein staat, terwijl ik die bontmuts in vijftien jaar tijd zegge en schrijf vijf keer heb opgehad.” In het kleine keukentje van zijn kantoor eten we borstj, de beroemde lichtzure Russische bietensoep.

Boven: Peter d’Hamecourt in de Eurovisiestudio van Moskou waar de beelden worden doorgestraald naar Hilversum
Linksonder: Het archief met ruwe banden van onder andere het gijzeldrama in het musicaltheater

‘Ik heb een hekel aan verslaggevers die zichzelf centraal stellen’

De gezamenlijke lunches grijpt D’Hamecourt aan om de stemming in zijn team te peilen. “In dit keukentje krijgen ideeën vorm en delen we onze soms heftige ervaringen.”

Onvermijdelijk komt het drama in Beslan ter sprake. Ook Irina reisde in september van vorig jaar hals over kop mee naar het Noord-Ossetische stadje waar een driedaagse gijzeling van een school uitliep op een bloedbad. 330 Gegijzelden vonden er de dood. Irina zwijgt even en zegt dan: “Sinds die dag valt mijn leven in twee stukken uiteen: voor Beslan en na Beslan. Ik denk vaak: mijn vredige leven kan elk moment afgelopen zijn. De Tsjetsjeense oorlog is verschrikkelijk, ik schaam me soms dat ik een Rus ben.”

D’Hamecourt erkent dat het moeilijk was zijn professionaliteit te bewaren bij de presentaties voor de televisie. “Maar het lukte tóch en dat vind ik belangrijk. Het gaat erom dat het verhaal op een goede manier verteld wordt. Mijn gevoelens over het drama doen er op dat moment niet toe.” Er zijn →

'Aan veel kun je wennen, maar niet aan de Russische bureaucratie'

→ in Beslan veel verschrikkelijke dingen voor zijn lens gekomen, maar dat wil niet zeggen dat ook alles maar uitgezonden moet worden. "We spraken daar met een man en een vrouw die hun beide kinderen hadden verloren. De twee kisten stonden aan hun voeten. Die vrouw was zo sterk, ze had zo'n indringend verhaal. Aan het eind van het gesprek stortte ze totaal in, ze zakte schreeuwend op de grond tussen de kisten. Dat laatste hebben we dus niet uitgezonden. Ik wil niet gaan voor het effect maar voor het verhaal. Nog altijd hebben we contact met die familie. Die nazorg vind ik ook belangrijk."

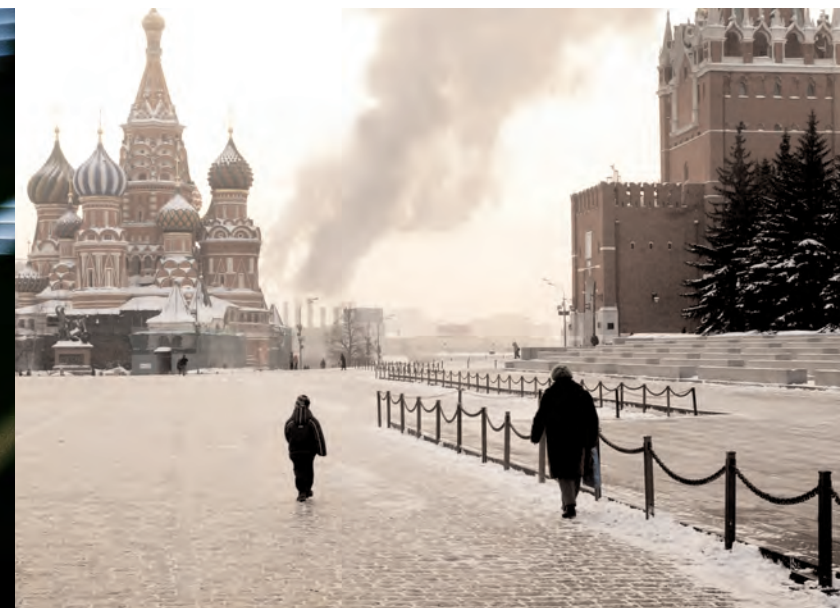
Telefonisch en via internet houdt hij zich tussentijds op de hoogte van de Poetin-Bush top. Als via CNN het bericht doorkomt dat de Paus zojuist naar het ziekenhuis is vervoerd wijzigen de plannen. Het *Journal* twijfelt of de top nog live gecoverd moet worden. Liever dus toch maar een filmpje met commentaar en een 'stand up' zoals dat in vakjargon heet. De opnames worden gemaakt aan de voet van het Kremlin. Vervolgens rijden we naar de Eurovisiestudio waar de beelden moeten worden doorgestruald naar Hilversum. Daarna rijdt D'Hamecourt snel terug naar kantoor om zijn stuk

voor het AD af te maken. Vanavond tegen elven zal hij weer in deze studio zitten voor de live verbinding met de Vlaamse televisie. Zijn mobiel rinkelt onophoudelijk als we de volgende morgen onderweg zijn naar het beruchte musicaltheater in de Eerste Doebrovka-straat. Er is iets misgegaan met de accreditatie voor zijn voorgenomen reis naar Tsjetsjenië over enkele weken. De rustige en aimabele correspondent blijkt ineens heel goed te kunnen schelden, in vloeiend Russisch. De theaterzaal waar de populaire musical *Nord-Ost* speelde, vertoont na een haastige opknapbeurt geen enkel spoor meer van het gijzelingsdrama van oktober 2002. Er ligt een dik pak sneeuw op het parkeerterrein, een bosje rode anjers siert een monument 'ter herinnering van de slachtoffers van het terrorisme'. "Het blijft een merkwaardige plek om te komen", zegt hij terwijl zijn vinger langs de vele namen van de slachtoffers gaat. "Ik zat die avond rustig te eten in mijn stamcafé met een collega van *2 Vandaag*, toen een telefoontje van Irina binnenkwam over een vermoedelijke gijzeling. Binnen een uur waren we operationeel met camera's en een satellietverbinding." Er volgden drie lange dagen en evenveel slapeloze nachten. "Achteraf zie je eigenlijk pas in wat voor situatie je hebt gezeten, je ontdekt ook nieuwe dingen in de beelden die je op dat moment niet hebt gezien. Pas een paar weken na de gijzeling, toen ik een terugblik moest maken, zag ik in de opnames dat een van de terroristen naar buiten werd gebracht en hier op de stoep met een pistoolschot werd afgemaakt. Zo gaat dat hier: het

liquideren van de terroristen staat voorop, niet het redden van de gijzelaars." Voor D'Hamecourt kreeg de gijzeling een andere dimensie toen hij de Nederlandse Rus Oleg Zjirov bij de NOS-bus ontmoette. Kon hij wat voor hem betekenen? Zijn vrouw Natasja en zoon Dimitri zaten in de theaterzaal. Als afsluiting van hun herfstvakantie wilden ze nog een typisch Russische musical bezoeken. Het werd een typisch Russisch drama dat Natasja niet zou overleven. Ze werd een van de 129 slachtoffers van de chaotische bestorming van de theaterzaal. "Minstens de helft van de mensen had gered kunnen worden als er de juiste medicamenten waren geweest. Maar zoals zo vaak in Rusland was er nauwelijks aandacht voor de nazorg", constateert hij bitter. Twijfelde hij in die chaos tussen zijn rol van journalist of hulpverlener? "Nee, geen moment. Het is mijn taak om goed vast te leggen wat er gebeurt. Ik kan ook weinig anders doen, ik ben geen arts, ik ben journalist." Toch reisde hij uiteindelijk met Oleg en zijn kinderen terug naar Nederland om ze te steunen. "Ik vond dat ik dat moest doen, hij is toch een soort familie van me geworden." En niet lang daarna schreef D'Hamecourt zelfs een indringend boek over het drama – *Rusland in gijzeling* – dat hij opdraagt aan Natasja. "Het was voor mij de gelegenheid om de gijzeling in een historisch perspectief te plaatsen en het verhaal van Oleg veel beter te vertellen dan je via een vluchtig medium als televisie kunt doen."

Als we belangstellend om het gebouw heen lopen worden we aangehouden door twee zwaar bewapende soldaten. Er is in hun ogen een militair object gefotografeerd. Paspoorten, accreditaties willen ze zien. D'Hamecourt redt ons uit de situatie met een rustige monoloog. Langzaam zakken de wapens. Eenmaal veilig in de auto zucht hij: "Hoe vaak ik niet ben vastgezet omdat er een of ander papier of stempeltje ontbrak. Er valt aan veel te wennen in dit land, maar niet aan de Russische bureaucratie van stempelzetters en telraamschuivers. In dat opzicht zal ik altijd een buitenstaander blijven." Gelukkig behoedt zijn vrouw Zoya hem vaak voor al te lastige verwickelingen met de autoriteiten. En ja, zij heeft hem inmiddels zo ver dat hij af en toe meegaat naar hun datsja, het typisch Russische buitenverblijf, waar de gewone Russen zich in vrije weekenden dagenlang kunnen vermaken met het speuren naar wilde paddestoelen, bosaardbeien of kleine wilde aardappeltjes. D'Hamecourt lacht. "Toevallig ligt er in de buurt van onze datsja een fraai dorpje dat een perfect decor vormt voor een nieuw boek over hoe een kleine gemeenschap de gesel van de vele Russische revoluties heeft overleefd."

'Ik kan me moeilijk een ander leven voorstellen. Dit werk is mijn leven'

Links: De werkplek van Peter d'Hamecourt. In elke hoek van zijn werkflat staat wel een bureau voor een van zijn inmiddels negen vaste medewerkers
Midden: Het Rode Plein met rechts het Kremlin, het decor van veel 'stand-ups'